

نقش اندیشه ورزی در تکوین تمدن اسلامی

نقش اندیشه ورزی در تکوین تمدن اسلامی

سید محمود کمال آرا

چکیده:

اهمیت رقص قلم برای پدید آمدن این مقاله زمانی در من کلید خورد که یافتم تقویت فرهنگ تفکر و اندیشه ورزی در جامعه اسلامی میتواند از وجود یک انقلاب یا یک دگرگونی اجتماعی هم رنگین تر باشد. شعار عملیاتی این مقاله " هر مسلمان یک کرسی اندیشه ورزی بمنظور تکوین تمدن اسلامی است."

بهره وری اندیشه‌های لایه‌های پایین دست اجتماع تا سطوح بالاتر و سیاست گذاری بر اساس خرد جمعی و تصمیم سازی هیئتهای اندیشه ورزی، زمینه ی بمب تغییر در هر کشوری است که حاکمان و رهبران سیاسی به تناسب حکومت داری خود بعضا آن را با چاشنی هایی نابود ساخته و یا به سلیقه ی خود مدیریت و فرماندهی میکنند.

در دول شرقی همچون میانمار و کره شمالی مشاهده میکنیم که بیان نقطه نظرات و اندیشههای مذهبی و سیاسی چه هزینه‌هایی را برای مردمان آن سرزمین فراهم آورده است. نظامهای دیکتاتوری و فرد محور که حیات خود را در القای تفکرات و باورهای سناریوهای از پیش طراحی شده توسط لابیهای کارگردان میبینند، هیچ‌گاه مردم را به تفکر و اندیشه دعوت نمی‌نمایند.

دعوت به اندیشه ورزی در جمهوری اسلامی ایران توسط رهبر معظم انقلاب بیانگر نیاز کشور و در راستای آن جهان اسلام، به اندیشیدن و تفکر است. دیدگاه عمیق ایشان به اندیشه ورزی، لزوم پیدایش آن از راس تا لایه‌ها و توسعه اندیشه ورزی در بین آحاد جامعه از اهمیت ویژه‌ای این مهم پرده بر میدارد.

در این مجموعه‌ای گردآوری شده که حاصل تحقیق و پژوهش چندین ساله در برخی محیطهای انفرادی، اجتماعی و نیز نهادهای پژوهشی و مطالعاتی میباشد، سعی شده تا ضمن معرفی الگو و ابعاد اندیشه ورزی در جهان اسلام، شیوه‌نامه‌ای چگونگی جمع‌آوری ایده‌ها و بهره‌کشی مناسب از مدل‌های ذهنی اندیشه ورزان مسلمان را معرفی نماید. امید است این مقاله بتواند دریچه‌ای تازه‌ای را در تکوین تمدن اسلامی و جوامعی که استعداد تغییر بنیادین را دارند ایجاد نماید.

انشاء

واژگان کلیدی :

اندیشه ورزی، جهان، اسلام، تمدن، تفکر، کرسی

مقدمه :

فقدان مولفه‌ای تفکر و آگاهی سبب شده است تا بشر بدون پیشینه‌ای مستند، علمی و منطقی مسائل پیرامونی خود را بپذیرد. تقویت باورهای موروئی و تیز کردن شمشیر مخالفت بی‌پندار، محرکی برای عقب‌گرد جوامع و مقاومت در برابر پیشرفت میباشد. شیوع انحرافات راهبردی در هنجارهای اجتماعی و نشر اطلاعات خاکستری، عموم را در " دام حباب اطلاعات جمعی [1] " انداخته و محصور کرده است. این

دام تقویت باورهای غلط در اکثریت جامعه و بالاخص در گروه تاثیر پذیر را دو چندان نموده است. این باورها خواه مذهبی و خواه سیاسی هم که باشند اما میلی به بررسی آن در بین فرد فرد جامعه یافت نمی شود. علت این بی میلی عدم تقویت و آگاهی مردم نسبت به تفکر و اندیشه ورزی است.

حاکمان و رهبران سیاسی نقش بسزایی در فراهم آوری اندیشه ورزی در بین جامعه را دارند. از این رو آگاه نبودن افراد جامعه نسبت به حقوق اجتماعی ایشان و ننگنجاندن مردم در تصمیم سازیهای اجتماعی و سیاسی از مهمترین دغدغههای حاکمان بمنظور ضمانت سیطره ی حکومتی خود میباشد.

بهره وری اندیشههای لایههای پایین دست اجتماع تا سطوح بالاتر و سیاست گذاری بر اساس خرد جمعی و تصمیم سازی هیئتهای اندیشه ورزی، زمینه ی بمب تغییر در هر کشوری است که حاکمان و رهبران سیاسی به تناسب حکومت داری خود بعضا آن را با چاشنی هایی نابود ساخته و یا به سلیقه ی خود مدیریت و فرماندهی میکنند.

تزریق چاشنی تعصب توأم با توهم و خفگان هم بعضا جبهه ی مقاومت در برابر اندیشه و بیان دیدگاه ها را در مردم تقویت نموده و بر اندیشههای نو و جرقههای تشکیکی در ذهن، حکم خاموشی صادر مینماید.

در دول شرقی همچون میانمار و کره شمالی مشاهده میکنیم که بیان نقطه نظرات و اندیشههای مذهبی و سیاسی چه هزینه هایی را برای مردمان آن سرزمین فراهم آورده است. نظامهای دیکتاتوری و فرد محور که حیات خود را در القای تفکرات و باورهای سناریوهای از پیش طراحی شده توسط لابیهای کارگردان میبینند، هیچ گاه مردم را به تفکر و اندیشه دعوت نمی نمایند.

دعوت به اندیشه ورزی در جمهوری اسلامی ایران توسط رهبر معظم انقلاب [2] بیانگر نیاز کشور و در راستای آن جهان اسلام، به اندیشیدن و تفکر است. دیدگاه عمیق ایشان به اندیشه ورزی، لزوم پیدایش آن از راس تا لایه ها و توسعه اندیشه ورزی در بین آحاد جامعه، از اهمیت ویژه ی این مهم پرده بر میدارد.

در این مقاله به لزوم تشکیل کرسیهای اندیشه ورزی بمنظور تکوین تمدن اسلامی و بررسی نقش مراکز اندیشه ورزی در تصمیمات جهانی، نگاهی بر اندیشه ورزی در جهان اسلام، عوامل رکود اندیشه ورزی در جهان اسلام، اهمیت و ضرورت کرسیهای اندیشه ورزی در جهان اسلام، بی حوصلگی اندیشه ورزی در جهان اسلام، امنیت اندیشمند در جامعه اسلامی و در نهایت معرفی الگوی اندیشه ورزی بمنظور تکوین تمدن نوین

اسلام تحت عنوان " مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام " میپردازیم. در این خصوص سئوالی مطرح میشود که چه عامل یا عواملی باعث رکود فکری و تکوین اندیشه ورزی شده و مانع از برخورد خلاق و روزآمد با مفهوم و مباحث این حوزه در کلیه موضوعات جهان اسلام گردیده است؟ سپس فرضیه هایی در این خصوص مطرح میگردد که نقش اندیشه ورزی را در توسعه جوامع اسلامی مورد بررسی قرار میدهد.

بنابراین ابتدائاً به سناریوهای از پیش طراحی شده و لابیهای کارگردان در جهان و فاصله جهان اسلام با اندیشه ورزی در سایر ملل پرداخته و بعد از بیان آسیب ها و نظریات به معرفی الگو خواهیم پرداخت.

نقش مراکز اندیشه ورزی در تصمیمات جهانی

ما در رسانههای مختلف در خصوص لابیهای پشت پرده ی جهان مطالبی را شنیده ایم. لابی هایی که در تصمیمات کلان کشورها نقش مهمی دارند و با برنامه ریزی توانسته اند چندین سال بعد دولت خود را مدیریت کنند. از صفحه ی شطرنجی که از سال ها پیش اتفاقات مهم کشور آمریکا را رصد و فرماندهی می نمود تا حوادث اخیر خاورمیانه و تنشهای سرزمینهای اشغالی، همه و همه از وجود لابیهای پنهان یا همان اتاقهای فکر (مراکز اندیشه ورزی) پرده بر میدارند. اتاقهای فکر در تصمیمات جهانی نقش بسزایی دارند. این کانونهای تفکر که متشکل از قدرت، پول و زنجیره ی سیاست مداران کشورهای مهم و افراد تاثیر گذار هر کشور می باشند، طراح سناریوی بازیگری دولت ها می باشند. (امیری مهدی، 1384)

پیچیدگی اتاقهای فکر و نحوه ی معرفی ایشان به دنیا و اشاره ی جزئی در رسانههای مختلف، بخش دیگری از سیاستهای لابیهای تصمیم ساز در جهان می باشند. بر طبق گزارش جهانی اندیشکده ها توسط دانشگاه پنسیلوانیا [3] در سال 2015، مجموع کل اندیشکده های جهان در این سال 6846 بوده است که در مقایسه با سال 2012 با رقم 6603 و سال 2010 با رقم 6480 افزایش قابل توجهی را نشان می دهد. بیشترین تعداد اندیشکده ها مربوط به قاره آمریکا با 1931 عدد و قاره اروپا با 1770 عدد است. (آمار دانشگاه پنسیلوانیا، 2015)

نکته ی قابل توجه آن که رشد اندیشکده های اروپایی در مقایسه با اندیشکده های آمریکایی بسیار کند بوده و ارزش این مؤسسات به درستی درک نشده است و آن ها به عنوان مراکز نخبه گرایی، تأثیر قابل توجهی بر تصمیم گیران حکومتی ندارند. این در حالی است که فرانسه در مقایسه با آلمان و سایر کشورهای اروپایی از بودجه ی بسیار اندکی درزمینه ی تجهیز اندیشکده ها برخوردار است. (نوشین

نگاهی بر اندیشه ورزشی در جهان اسلام

بزرگترین آسیب در جهان اسلام که فقدان آن شدیداً احساس می‌شود مرکز اندیشه ورزشی [4] (اتاق فکر) راهبردی و مدیریتی در تمامی سطوح و بویژه در لایه‌های اجتماعی است. مراکز و کانون اندیشه ورزشی که شامل موضوع، نرم افزار، سخت افزار، فکر افزار، اپراتور، کارشناس، زمان و مکان است که باید بر اساس شیوه نامه استاندارد برگزار شود. هر کشور، سازمان، سامانه و بطور کل هر اجتماعی هر چقدر هم که کوچک باشد برای اداره شدن نیازمند مدیریت است که البته این مدیریت باید توسط یک فرد مدیر و مدبر اعمال شود و آنان می‌دانند که باید از خرد جمعی برای تصمیم سازی بهره برداری کنند تا اشتباه و آسیب را به حداقل برسانند.

از این بین باید اشاره کرد در جهان اسلام هم مراکز اندیشه ورزشی و مطالعاتی در حال فعالیت است. لکن ممکن است چندین مرکز مطالعاتی و موسسه تحقیقاتی بر سر یک موضوع یا موضوعات مشابه فعالیت کنند، در فرهنگ مطالعاتی این مساله نه تنها پدیده‌ای مذموم نیست و دوباره کاری و موازی کاری خوانده نمی‌شود بلکه تضمینی است برای ارتقای کیفیت تحقیق و کمکی است برای ایجاد توافق، ائتلاف و بهتر از آن حصول اجماع میان صاحب نظران آن مساله خاص. مراکز مطالعاتی جهانی علاوه بر کارکردهایی همچون آینده پژوهی و مدیریت هدایتی، مانع جدی دست کاری دستاوردها برای رسیدن به اهدافی خاص هستند.

وقتی یک یافته از سوی چند مرکز و موسسه تحقیقاتی که اصولاً تباری میان آنان محال است اعلام می‌شود و مورد تاکید قرار می‌گیرد (راستی آزمایی شده است)، انکار و نادیده گرفتن آن غیرممکن و یا بسیار مشکل می‌شود. مراکز مطالعاتی با متمرکز کردن صاحب نظران و متخصصان هر رشته و مشارکت آنان در کشف پدیده‌های جدید، در آن مساله خاص اجماع سازی می‌کنند و مقاومت‌های احتمالی در برابر تغییرات ناشی از یافته‌های جدید را مدیریت می‌کنند.

عوامل رکود اندیشه ورزشی در جهان اسلام

مدهاست که در محافل سياسي کشورهاي جهان اسلام از اتاق فکر سخن گفته مي‌شود و افرادي با آن مخالفت کرده و آن را معادل منبع توطئه دیده و گروهی دیگر از این پدیده دفاع کرده و آن را برای نظام اجرائی مفید تلقی مي‌کنند.

اما چه عامل یا عواملی باعث رکود فکری و تکوین اندیشه ورزی شده و مانع از برخورد خلاق و روزآمد با مفهوم و مباحث این حوزه در کلیه موضوعات جهان اسلام گردیده است؟ باید تاکید کرد که منظور از این سؤال صرفاً مباحث فقه و فرهنگ نیست. چرا که عملکرد نسبی در این زمینه توسط دستگاههای ذي ربط در کشورها در حال انجام است.

توسعه و پیشرفت هر جامعه ای منوط به داشتن برنامه و نقشه ای مدون برای مشخص کردن روش حرکت از وضع موجود تا رسیدن به وضع مطلوب است. هر تصمیمی نیز در بنیان خود از یک روش فکری بهره مي‌جوید و بر اساس این چهارچوب تفکر، تصمیمهای مقتضی اتخاذ مي‌گردد. بشر به مدد برخورداری از قوه تعقل و ادراک حسی و شهودی خود خالق شیوههای مختلفی از تفکر گردیده که هر یک از آنها رافع برخی از نیازهای تصمیم ساز جوامع بشری بوده اند. (انصار امینی، 1396)

اهمیت و ضرورت کرسیهای اندیشه ورزی در جهان اسلام

نظر به فرمایشات ولی امر مسلمین جهان " امام خامنه ای " در خصوص اندیشه ورزی و لزوم توسعه پایدار و دانایی محور جهان اسلام، باید بیش از گذشته بر توسعه و استفاده از توانمندیهای فکری و پژوهشی متمرکز شویم. قطعاً شالوده جنبش نرم افزاری [5] مطالعات و تحقیقات گسترده، بطور ویژه کاربردی است.

در دنیای امروز، فرآیند سیاستگذاری و تصمیم گیری در سطوح مختلف به سازماندهی ویژه ای نیاز دارد. تحولات سریع جهانی و ابعاد روزافزون توسعه از عواملی هستند که ضرورت تدوین سریع سیاست ها و الگوهای تصمیم گیری را به ویژه در کشورهای در حال توسعه جوامع مسلمان مشخص میکنند، امری که بدون استفاده وسیع از ایدههای نو و مستندسازی و جمع بندی تجارب و نظرات خبرگان و افراد خلاق میسر نیست. از آنجا که مدیران دول قادر به درک و تجزیه و تحلیل همه مسائل، موقعیت ها و فرصت ها نیستند و نیاز به افراد خبره و صاحب ایده در زمینههای مختلف حس می‌شود، مراکز اندیشه ورزی (اتاقهای فکر) مي‌توانند با گردآوری این افراد زبده و خلق افکار و ایدههای نو این جای خالی را پر کنند. این

مراکز می‌توانند با پیوند قدرت و دانش ضعف سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های موجود را پوشانده و علاوه بر گشودن گره‌های مشکلات جوامع، دغدغه فکر‌سازی و فکر‌پژوهشی را نیز در این عصر پویا و پیچیده حاصل کنند. عبارتی دیگر مراکز اندیشه ورزی، نوعی سازمان ویژه برای تفکر و پژوهش در زمینه سیاست‌سازی و تصمیم‌سازی است که بر اصل جمع‌اندیشی یا ایده‌پردازی جمعی بر محور اعطای یک کرسی اندیشه ورزی به هر مسلمان اندیشه‌ورز استوار است.

کانونهای تفکر با انجام مطالعات بین‌رشته‌ای و با بکارگیری کارشناسان متعدد، خوراک فکری لازم را در حوزه‌های مختلف برای مدیران و سیاستگذاران جامعه تامین می‌کنند.

فکر کردن در اصطلاح فکر، نوعی پیشداوری و گردن نهادن به عقلانیت پایه است و کانون اندیشه ورزی، انقلابی برای فکر‌سازی است که این انقلاب نشانه‌ای برای باشگاه فکر‌سازی می‌باشد که هم در سطح فراگیر معنا دارد هم در زندگی روزمره مایه می‌گستراند. بنابراین مراکز اندیشه ورزی در جهان اسلام، مغزی برای اندیشیدن، ذهنی برای پرواز کردن و فکری برای گشودن است. تئوری کانون اندیشه ورزی برای مسلمانانی است که دغدغه تفکر دارند و درصدد راهی برای ورود به اندیشه و خردمندی پیدا کنند.

بی‌حوصلگی اندیشه ورزی در جهان اسلام

به نظر می‌رسد هرچقدر که به دوران جدید بیشتر نزدیک می‌شویم، میل به مطالعه و غور [6] در اندیشه‌ها و کتاب‌ها در جوامع کمتر می‌شود البته در این حین اندیشه ورزانی نیز داریم که کتاب‌هایی را خوانده‌اند و نوشته‌اند اما گستره جایگاه‌شان بیش از چندکشور همسایه نرسیده است. جهان تغییر کرده است و حقیقت این است که ذائقه مردم نیز که مخاطبان اندیشه هستند، تغییراتی داشته است؛ مثلاً یکی از این تغییرات، علاقه‌مندی مردم و نخبگان به جملات کوتاه است. جملات و سطرهای کوتاهی که اگر به سلیقه جامعه جور دربیاید، در يك لحظه تمام کشور را دربر می‌گیرد.

اندیشه ورزی در جهان اسلام در دهه‌های اخیر بیش از آنکه دغدغه حل مساله‌ای را داشته باشد، گرفتار بالابردن شخصیت فردی بوده است. چاپ کتاب‌های پی‌درپی و مقالاتی که در روزنامه‌ها و مجلات نشر می‌شوند، ضامن این ادعاست. گویی اندیشمندان و روشنفکران پیش از تامل، می‌نویسند و بیش از درک مسائل و مشکلاتی که جامعه را در بر گرفته است و سبب ایستایی شده است، به فکر چگونگی مطرح کردن خود

بوده اند. بنابراین بی‌حوصلگی در پژوهش، یکی دیگر از معضلات در اندیشه ورزی جهان اسلام بوده است. کونترگراس[7]، نویسنده رمان «طبل چوبی» و برنده جایزه نوبل ادبی در مصاحبه ای گفته بود که «اینترنت هنوز جای ورق زدن کتاب ها را در زندگی نگرفته است».

امنیت اندیشمند در جامعه اسلامی

زنجیره ی استحکام راهبرد در یک جامعه ی اسلامی، استقرار امنیت بر پایه ی اندیشه است.

اندیشه ای که در آن تمامی اضلاع جامعه دیده شود. شهروندان، دولت و نهادهای اجتماعی سه ضلع مورد توجه امنیت در جامعه اسلامی می‌باشند. زمانی یک جامعه ی اسلامی می‌تواند از استحکام امنیت راهبردی خود سخن بگوید که اندیشه ای متمرکز بر این سه ضلع در اجرائیات دیکته شود.

نادیده گرفتن ارکان مملکت در مناسبات تصمیم سازی و تصمیم گیری، میزان تهدیدات داخلی و به تبع آن دخالت‌های خارجی را افزایش می‌دهد. نزاع و درگیری‌های سال‌های اخیر در جوامع مسلمان مصداق بارز این عنوان می‌باشد. (عبدالله خانی، 1381)

بازخورد نامطلوب منشور حقوق شهروندی در یک جامعه نشانه ی از هم گسیختگی زنجیره ی راهبردی است.

معرفی الگوی اندیشه ورزی بمنظور تکوین تمدن نوین اسلامی

" مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام "

در نگاهی گذرا می‌توان دریافت جنبش‌های معاصر در جهان اسلام نظیر؛ انقلاب 57 ایران گرفته تا بهار کشورهای عربی، یکایک از منشا دینی و یا اسطوره ی تاریخی و انقلابی تبدیل به قدرت شده و در بین مردم دست به دست شده اند، لیکن هدف اولیه و نفس دمیده شده در آن جنبش بعد از چند سال یا دیده نمی‌شود و یا با یک تغییر ملموس در پیچ و خم قدرتهای گذشته و فعلی از نهاد خود رنگ می‌بازد. در عمل

چنین دگرگونی‌های سیاسی و انقلابی که بر اساس خط سیر و خروجی اندیشه و افکار عقلا نوشته نشده باشند دچار سستی در ساختار و حتی خلا در مرکزیت شده و با حذف آن چهره و یا روش دینی از اذهان مردم، محکوم به شکست می‌باشند.

میزان بهره‌وری و تاثیر پذیری حکومت‌ها و دول قدرتمند جهان از اتاقهای فکر و اندیشگاه‌ها، گویای اهمیت و نقش بی‌بدیل آن در هدایت عالی‌ترین مقام مملکت تا افراد پایین دست می‌باشد. از این رو روند کمال‌کشورهای شاخص در دنیا از مدیریت داخلی تا مدیریت منطقه‌ای و بین‌المللی ریشه در تاسیس، هدایت، حمایت و فرمانبری از اتاقهای فکر و مجامع اندیشه‌ورز دارد. ایمان واقعی این کشورها به میزان بهره‌وری اتاقهای فکر باعث شده است ریسک‌های جهانی در حوزه‌های؛ سیاسی، اقتصادی، اطلاعاتی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی و نظیر آن همه و همه از درون این مراکز نشأت گرفته و در مسیر اجرایی دولت‌ها و مجموعه‌های تابعه قرار گیرند.

کشورهای جهان اسلام و در حال پیشرفت به دلیل درگیری در روزمرگی اقتصادی و سیاسی هیچ‌گاه نگاهی ژرف بر مراکز اندیشه‌ورزی (اتاقهای فکر) و ترسیم آینده‌ای روشن و هدفمند از درون آن نداشته و ندارند و همیشه خود را از بالا دست و تفکر ماوراء ایشان بر ایده‌های نو می‌هراسانند. فقر اتاقهای فکر در کشورهای اسلامی و عدم تبادل اطلاعات و ایده‌های نو بمنظور نگارش آینده، صدمه‌ای جبران‌ناپذیر در مسیر پیشرفت آنان گذاشته است چرا که راه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، اطلاعاتی و نظامی ساخته شده پس از مدتی دچار فقدان حیات فرماندهی فکری و ستادی و بی‌برنامگی شده و تبدیل به بیابانی بی‌آب و علف می‌گردند.

ایجاد نقطه‌کانونی فراگیر در جهان اسلام با ویژگی‌های مشترک و با هدایت ائتلافی شخصیت‌هایی که دارای جاهتی مقبول و مورد مشروعیت در قلمرو جهانی و بویژه سرزمین‌های اسلامی باشند می‌تواند زنجیره‌وار، راهبرد افکار و سیاست‌های امروز تا ده‌ها سال بعد را بر اساس مسیر پیشرفت جهان ترسیم و به بدنه‌ی دستگاه‌های حکومتی و دولتی تزریق نماید. بر این اساس و بی‌شک بنیان‌گذاری مرکزی همگون با شاخص‌های پوششی و سایه، در گام نخست می‌تواند جرعه‌ی بزرگی را در راستای رسیدن به مقاصد کلان در ذهن حاکمان و سیاسیون ایجاد نموده و در گام بعدی جای خود را بعنوان عنصر جدایی‌ناپذیر در جوار حکومت‌های اسلامی تثبیت نماید.

تفکر در جهان اسلام با نگاه جهان‌بینی و بر پایه‌ی غایت حکومت عدل جهانی نیازمند نگرش کانونی بر محور جمع‌اندیشی و خرد عقلائی هر سرزمین است. توضیح این که عقلائی هر سرزمین صرفاً سیاسیون،

روحانیون و نظامیون آن نقطه نخواهد بود و صاحب نظران و فرهیختگان در تمامی سطوح (هر مسلمان) هر یک صاحب کرسی و حق تزریق تفکر و ایده خود را خواهند داشت.

طرح مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام با عنایت به تأکيدات ولی امر مسلمین جهان " امام خامنه ای " در خصوص تشکیل هیئتهای اندیشه ورز در تمامی سطوح و با چشم انداز ایجاد مراکز اتاق فکر در سایر ملل و تشکیل ساختاری منسجم بمنظور " آگاهسازی در جهت توانایی تفکر آحاد جهان اسلام، ایجاد بستر مناسب بمنظور تجمیع و گردهمایی مشاهیر بدون منصب و صاحب نظران سایر ملل، طرح موضوع، هدایت افکار عقلا، جمع آوری ایده ها و افکار، آنالیز و دسته بندی افکار و تزریق در سطوح دولت ها و حکومت ها " از طریق تخصیص یک کرسی به هر شخص صاحب تفکر در ذیل مرکزیت هر کشور و پس از آن در لوای مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام تهیه، تنظیم و تدوین شده است.

امید است با گرد آوری گروهی همفکر و با هدایت و فرماندهی شخصی مومن و مردمی بتوانیم گامی موثر در جهت شناساندن جایگاه مردم برای مردم داشته باشیم.

چشم انداز :

- لابی در سایه و اتحادی منسجم با بهره گیری از صاحب نظران کشورهای عضو جهت تصمیم سازی و نیز هدایت و حمایت در تصمیم گیری دولت ها و حکومت ها
- ایجاد سیستم و چرخه ای منظم بمنظور آگاهسازی آحاد جهان اسلام در جهت توانایی تفکر و تزریق آن در سطوح جامعه، ایجاد بستر مناسب بمنظور تجمیع و گردهمایی مشاهیر بدون منصب و صاحب نظران سایر ملل، طرح موضوع، هدایت افکار عقلا، جمع آوری و ثبت ایده ها و افکار، تحلیل و دسته بندی افکار و تزریق آن در سطوح دولت ها و حکومت ها
- مالکیت افکار عمومی سایر ملل در قبال سیاستهای اسلام و سوق آن به حکومت عدل جهانی

اهداف :

- سازماندهی هدفمند جنبش ها و پویشهای مردمی مسلمان که در جهت اصلاح ساختار جوامع خود در صدد مبارزات اجتماعی و مدنی هستند

- ارائه خط فکری و تولید پایگاه‌های اطلاعاتی برای اقشار تاثیر گذار جامعه بمنظور حضور هدفمند در عرصه ی تصمیم گیری و تصمیم سازی
- آینده پژوهی و بررسی تهدیدات و فرصتهای داخلی، منطقه ای و بین المللی کشورهای عضو و ارائه راهکارهای مطالعاتی و سیاست سازیهای عملیاتی
- بررسی نقاط ضعف و معضلات جوامع به انضمام الگوهای پیشرفت آنان بمنظور اقدامات مطالعاتی و ارائه ی راهکارهای هدفمند جهت رفع نواقص و تقویت روزنههای پیشرفت
- کوتاه نمودن حد فاصل خواستههای اجتماعی تا تصمیم گیریهای دولتی و لوایح قانون گذاری
- بررسی چگونگی ذکر صریح مبانی اسلامی در اجرایات دستگاههای کشورهای عضو و نشر آن
- تلاش در جهت بهبود روابط خارجی کشورهای عضو با بهره مندی از اندیشکده ها و اتاقهای فکر سیاست خارجی و روابط بین الملل
- تلاش در جهت صلح جهانی با بهره مندی از منویات حاکمان و بزرگان دینی، تقریب مذاهب و اشتراکات دینی، قومی و نژادی
- پژوهش درباره مفاهیم نظری اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، امنیتی و نظامی
- پیش بینی، تحلیل و پیش دستی در ارائه ی گمانه زنی ها به سیاسیون
- بررسی و ارائه ی راهکار واحد جهان اسلام جهت مبارزه با تروریسم و خشونت
- بهره مندی از فرصت بیداری اسلامی، بهار عربی و تحولات خاورمیانه (غرب آسیا) در بازنگری روابط با غرب
- بررسی نیازمندی ها و چشم اندازهای جوامع هدف در مجمع و مراکز متبوع آن بمنظور ارائه راهکارهای اجرایی

مراحل اجرایی مقدماتی :

- ثبت مجمع در J.I.A ایران بعنوان بنیان گذار، رئیس و اداره کننده و تاسیس دبیر خانه دائمی مجمع در تهران
- تنظیم اساسنامه و منشور رسالت مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام
- تنظیم ساختار و تشکیلات ستاد مجمع به انضمام چینش ترکیب مراکز، کمیسیون ها، هیئت ها و در نهایت کرسی ها در کشورهای عضو
- برگزاری اجلاس مجمع عمومی و تعیین اعضای مجمع، معاونین، روسای اندیشکده ها و روسای مراکز
- راه اندازی پورتال رسمی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام و تولید محتوا، بیان چشم انداز، اهداف و خدمات مجمع به چهار زبان بین المللی فارسی، انگلیسی، روسی و عربی
- تهیه ساز و کار ایجاد بانک ثبت ایده و افکار (بانک اندیشه اسلامی)
- ایجاد بستر مناسب بمنظور تبادل آنلاین و مستقیم افکار و اندیشه ها در هر نقطه از جهان اسلام و ثبت آن در بانک افکار مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام (بانک اندیشه اسلامی)
- ایجاد بستر مناسب بمنظور برگزاری نشستهای اندیشه ورزی بصورت ویدئو کنفرانس
- ایجاد رسانه ای هدفمند با عنوان مرکز رسانه ی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام
- نشان و عضویت بی مشاییر و صاحب نظران کشورهای هدف جهت تشکیل و ساماندهی مرکز اتاق فکر کشور خود در ذیل ساختار مجمع

• فراخوان بزرگ عضویت در مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام با بهره گیری از ابزارآلات

تبلیغاتی

• برگزاری نخستین کنگره ی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام با حضور کشورهای عضو و قرائت

اعلامیه جهانی، بیانیه و منشور و رسالت مجمع و اعلام آغاز رسمی گفتمان این مجمع به جهانیان

• برگزاری نشست بین المللی سالیانه با حضور تمامی کشورهای عضو مجمع اندیشه ورزی جهان

اسلام

ساختار و وظایف :

(1) هیئت موسس:

تعریف : هیئت موسس مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام متشکل از رئیس مجمع، دبیر کل مجمع، رئیس هیئت مدیره موسسه ی بنیان گذار و مدیر عامل آن موسسه (منظور بنیان گذار) می باشد.

وظایف : تصویب تشکیلات، سیاست گذاری برنامه و بودجه ی مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام به عهده ی دبیرخانه ی هیئت موسس است.

(2) شورای توسعه اندیشه ورزی مجمع :

تعریف : این شورا زیر نظر موسسه بنیان گذار و نیز هیئت موسس مجمع بوده و اعضای این شورا متشکل از نمایندگان هیئت موسس و موسسه بنیان گذار است.

وظایف : این شورا اقدام به بروز رسانی شیوه نامه ها، نظام نامه ها، بررسی و تامین سخت افزار، نرم افزار، آموزش و پیش نیازهای مادی و معنوی مورد نیاز جهت برگزاری نشستهای اندیشه ورزی خواهد نمود. تصمیمات کلان و سیاست گذاری مجمع تحت هدایت و نظارت این شورا به مرحله ی اجرا خواهد رسید.

تعریف : بر اساس نیازمندی جلسات و سطح تصمیم گیری و اندیشه ورزی، این شورا نمایندگان را پس از تایید هیئت موسس و شورای توسعه اندیشه ورزی در جلسات اعزام می‌نماید.

وظایف : نظارت بر حسن اجرای دستورات و مصوبات مجمع نمایندگان از شورای نظارت در مراکز، کمیسیون ها، هیئتهای اندیشه ورز و حتی کرسی ها حضور داشته و کاستیهای موجود جهت تحلیل، بررسی و اصلاح به مجمع اطلاع رسانی می‌گردد.

(4) مجمع اندیشه ورزی جهان اسلام :

تعریف : این مجمع به ریاست ایران و متشکل از رئیس، دبیر کل مجمع، معاونین (اجرایی، امور بین الملل، سیاسی و امنیتی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی، سازماندهی و منابع انسانی، ادیان و فرق) روسای اندیشکده ها، رئیس مرکز رسانه مجمع، نماینده شورای نظارت، نماینده شورای توسعه اندیشه ورزی، نماینده هیئت موسس، کارشناس و اپراتور و نماینده نهاد مرتبط با موضوع جلسه (اندیشکده یا مرکز) هر هفت روز یکبار تشکیل می‌گردد.

وظایف : مجمع اقدام به بررسی خروجی جلسات مراکز اندیشه ورزی نموده و ملزومات چگونگی اجرایی شدن اندیشه‌های مورد تایید را مصوب می‌نماید. همچنین بنا به اقتضای عملیات و فعالیت ها، مسیر اندیشه و تفکر سلسله مراتب مجمع و مبادی ذی ربط مورد بحث و گفتگو قرار گرفته و جهت اجرا مصوبات را به مراکز، کمیسیون ها، هیئت ها و کرسیهای اندیشه ورزی ابلاغ می‌نمایند.

(5) دبیر کل مجمع :

تعریف : دبیر کل مجمع بر اساس نظر و تایید هیئت موسس بعنوان عضو اصلی در کلیه جلسات مجمع شرکت نموده و وظیفه ی تشکیل و هدایت دبیرخانه ی مجمع به عهده ی دبیر کل می‌باشد.

وظایف : دبیرکل مجمع اقدام به راه اندازی و هدایت دبیرخانه ی مجمع نموده و تمامی خروجی نشستهای اندیشه ورزی در سطوح اندیشکده ها، مراکز، کمیسیون ها، هیئت ها و کرسی ها را تحت لوای سیستم سامانه ی ثبت ایده توسط دبیر کل تجمیع شده که پس از تدوین به ریاست مجمع تقدیم می‌گردد. انتخاب

کارشناس و اپراتور جلسات به عهده ی دبیر کل مجمع می باشد.

(6) اندیشکده :

تعریف : بمنظور پژوهش و انجام مطالعات هدفمند بر موضوعات کلان جوامع سایر ملل، اندیشکده هایی زیر نظر مجمع تشکیل و سازماندهی می گردد.

وظایف : هر اندیشکده موظف به انجام ماموریت‌های محول از سوی مجمع طبق موضوعیت تشکیل خود می باشد و می بایست در راستای اهداف خود اقدامات پژوهشی و مطالعاتی را صورت داده و خروجی داده ها را به دبیرخانه مجمع ارسال نماید. رئیس هر دانشکده توسط دبیر کل مجمع پیشنهاد و در جلسه ی اعضای مجمع رای گیری و در نهایت توسط رئیس مجمع منصوب می گردد.

(7) مرکز اندیشه ورزی :

تعریف : هر مرکز در سطح کشورهای عضو بوده که متشکل از تعدادی کمیسیون اندیشه ورزی براساس کشش و ظرفیت آن کشور می باشد.

وظایف : مرکز اندیشه ورزی بر اساس وظیفه ذاتی و تشکیلاتی خود اقدام به برآیند کلی کمیسیون ها، تدوین برنامه و سیاست گذاری طبق مصوبات و هدایت‌های مجمع خواهد نمود. این مرکز روند اندیشه ورزی کمیسیون‌های متبوع را هدایت و نظارت نموده و خروجی نشست‌های کمیسیون ها را ضمن بررسی و پالایش به دبیرخانه مجمع گزارش می نماید.

(8) کمیسیون اندیشه ورزی :

تعریف : کمیسیون اندیشه ورزی زیر نظر مرکز مربوطه و با گردآوری چند هیئت اندیشه ورزی اقدام به فعالیت خواهد نمود. کمیسیون اندیشه ورزی در سطح موضوع مورد نیاز هر کشور در حوزه‌های اقتصادی،

سیاسی و امنیتی، اجتماعی و فرهنگی، بین المللی، ادیان و فرق می باشد.

وظایف : کمیسیون بر اساس نیازمندیهای مرکز روند جلسات و بررسی راهکارهای ملزوم را در دستور کار خود قرار می دهد. این کمیسیون روند اندیشه ورزی در سطح هیئتهای متبوع را هدایت و نظارت نموده و خروجی نشستهای هیئتهای اندیشه ورزی را ضمن بررسی و پالایش در دو نسخه به مرکز بالا دست و دبیرخانه ی مجمع گزارش می نماید.

(9) هیئت اندیشه ورزی :

تعریف : هیئت اندیشه ورزی زیر نظر کمیسیون مربوطه و با گرد آوری چند کرسی اندیشه ورزی اقدام به فعالیت خواهد نمود. هیئت اندیشه ورزی در سطح موضوعی هر کمیسیون اقدام به پژوهش و مطالعه و ارائه ایده خواهد نمود.

وظایف : هیئت بر اساس نیازمندیهای کمیسیون روند جلسات و بررسی راهکارهای ملزوم را در دستور کار خود قرار می دهد. این هیئت روند اندیشه ورزی در سطح کرسیهای متبوع را هدایت و نظارت نموده و خروجی نشستهای کرسیهای اندیشه ورزی را ضمن بررسی و پالایش در دو نسخه به کمیسیون بالا دست و دبیرخانه ی مجمع گزارش می نماید.

(10) کرسی اندیشه ورزی :

تعریف : کرسی اندیشه ورزی زیر نظر هیئت مربوطه و بطور کاملا موضوعی و تخصصی اقدام به فعالیت خواهد نمود. کرسی اندیشه ورزی در سطح واحدهای تخصصی مربوطه و متشکل از یک کارشناس مجرب یا کارشناس آکادمیک یا نیروی واحد تخصصی می باشد.

وظایف : کرسی بر اساس نیازمندیهای هیئت روند جلسات و بررسی راهکارهای ملزوم را در دستور کار خود قرار می دهد. این کرسی خروجی نشستهای را ضمن بررسی و پالایش در دو نسخه به هیئت بالا دست و دبیرخانه ی مجمع گزارش می نماید.

نمودار سازمانی ساختار کلی متشکل از هیئت موسس، شورای توسعه اندیشه ورزشی، شورای نظارت و مجمع

اندیشه ورزشی جهان اسلام به ترتیب ذیل معرفی می‌گردد:

نتیجه گیری :

در پایان این مجموعه باید با صراحت گفت که صدای پای اندیشه‌ها از صدای قوی‌ترین ارتش جهان هم رساتر است. انسان‌ها از همان ابتدا بی تفاوت چشم به جهان نمی‌گشایند، بلکه توسط آموزش نادرست، به محیط پیرامون خود بی تفاوت می‌گردند. بزرگترین دشمن سعادت و آزادی انسان‌ها عدم اندیشه ورزشی نسبت به موضوعات پیرامونی و مبتلا به آنان می‌باشد.

ما قرار نیست در همین گام اول بهترین باشیم ما قرار است از خودمان و حال فعلیمان بهتر باشیم. جوامع اسلامی در آمارهای جهانی در زمره ی فقیرترین کشورها برای داشتن اندیشکده و اتاقهای فکر است. مشکل ما نداشته‌هایمان نیست بلکه داشته‌هایی است که نمیتوانیم از آن به درستی استفاده کنیم. مشکل ما آن است که بدون توجه به خواسته‌هایمان در حال روزمرگی هستیم و بعضی از آنان را با روشهای نادرست از اجتماع خود مطالبه می‌کنیم. مطالبه‌ای که پایانی ندارد و فقط ما را از هدف خود دور می‌نماید. اجتماع را می‌توان با اندیشه پیش‌برد و سطح فرد فرد آن را همگام با خواسته‌هایمان افزایش داد. آموزش غلط به گروه تاثیرگذار موجبات ناملایماتی را فراهم خواهد آورد. زمانی که به جوانان آموزش دهیم کسانی که مانند آنان فکر می‌کنند انسانهای فکور و محترمی هستند، بدون شک جامعه به انحراف کشیده می‌شود. (سایت علمی آکادمی تفکر)

ما می‌توانیم با بهره‌گیری از داشته‌هایمان که هیچگاه بصورت عملیاتی به آن نگاه نکرده ایم، مفهوم خواستن را بصورت ساختاری در جامعه نهادین سازیم. تشکیل ساختار سلولی اندیشه ورزشی در سطح جوامع اسلامی بدون شک به بهره‌وری در حاکمیت ختم خواهد شد. چرا که طرفین مطالبات خود را بصورت شجاعانه و اندیشه‌محور به یکدیگر منتقل نموده‌اند و هیچ بهانه‌ای برای نشنیدن صدای لایه‌های جامعه وجود ندارد.

هما نطور که در صادقانه ي نخست گفته شد، برخي حاکمان سياسي در ساير ملل با ديکته کردن در ذهن مردم که شما هيچي نيستيد و ما نباشيم شما نابود مي‌شويد، فرصت فکر کردن را از مردمان خود گرفته اند. اما بايد تامل کرد که اين گونه عملکردها فقط مصرف داخلي داشته و هدف آن محصور کردن ذهن و اندیشه ي يکايک افراد جامعه ي آن کشور مي‌باشد.

نقش دانشجويان و گروه تائير گذار در تحركات و اعتراضات مردمی متفاوت بوده و هميشه ترس حکومتداران را بدنبال داشته است اما مسير اعتراض به گونه اي بوده است که به اختلال و تشنج تبديل شده و عملاً محصولي را در پي نداشته است. به بيان " کنت کول؛ ذهن انسان مانند چتر نجات است، وقتي باز شود بهتر عمل مي‌کند." زماني که ذهن گروههاي تائير گذار جامعه باز شود، مسلماً بصورت ميداني وارد عمل شده و شاهد تغييرات عمده خواهند بود.

عدم ارتقا و آموزش تفکر و اندیشه ورزي در جوامع اسلامي اتفاقات نامطلوبي را رقم زده و بي دليل آنان را از برخي عرصههاي بين المللي جا گذاشته است. بعنوان مثال تنظيم سند آموزشي در يونسکو که موجب تذکر منطقي رهبر معظم انقلاب گرديد، نشان از اين موضوع دارد که تصميم گيران جوامع اسلامي نظير؛ ايران، علاوه بر اينکه از الگوهاي به اصطلاح غربي بدون مطالعه بهره مي‌گيرند، بلکه هيچ الگو و ابداعی در اين خصوص ندارند. اين در حالي است که ايشان بارها تاکيد نموده اند که ما مي‌توانيم با بهره گيري از صاحب نظران جامعه و آموزش آنان براي اندیشه ورزي به الگوي پيشرفت در زمينههاي مختلف دست يابيم ليکن عدم توجه به اقشار تائير گذار ما را از اين مهم سال هاست که باز پس زده است.

در پايان بايد تاکيد نمايم اندیشه ورزي و تشکيلات پشت پرده در جنبشها و انقلابهاي معاصر در ملل مختلف، زمينه ي بمب تغيير در هر کشور است. نور خورشيد بدنبال روزنه اي است و از در بسته عبور نخواهد کرد و به موازات آن، نور آگاهي هم از ذهن بسته عبور نمي نمايد، بايد قفلها را با اندیشه گشايد.

و من ا □ توفيق

منابع :

- (1) هفتمين گزارش ساليانه دانشگاه پنسلوانيا در خصوص دانشکده ها (جمع آوري آمار و ارقام)
- (2) مقاله امنيت عمومي در اندیشه و بيانات مقام معظم رهبري، افتخاري اصغر، نهاري غلامحسين
- (3) راهبرد دفاعي، سال سوم شماره هشتم، تابستان 1384
- (4) راهداري، ع : کتاب اتاق فکر در ده گام . 2960787 چ 1. انتشارات نظري 1392
- (5) مقاله گذري بر افول اندیشه ورزي ايراني، اميني انصار بهار 1396
- (6) مقاله جا يگاه اتاق فکر در تدوين سياست خارجي، اميري مهدي 1384
- (7) علي عبداﷻ خاني، نظريههاي امنيت، مقدمه اي بر طرح ريزي دکترين امنيت ملي 1381
- (8) مقاله معرفي برترين اندیشکدهﻫﺎي فرانسوي در عرصهﻯ سياست خارجي، لک نوشين مرداد 1395
- (9) بوزان باري آشنائي با مکتب کپنهاک در حوزه مطالعات امنيتي (گفتگوي علمي بوزان با پژوهشکده مطالعات راهبردي) پاييز 1379
- (10) ساختار نظام بين المللي و امنيت ملي با تأکيد بر جهان سوم، ترابي محمد تابستان 1379
- (11) اصغر افتخاري، پژوهش و تصميم گيري ؛ بايستههاي تحقيقاتي در فرآيند تصميم سازي 1384
- (12) دونالد آبلسون، نقش اتاقهاي فکر در سياست خارجي آمريکا، ترجمه نادر پور آخوندي مهر 1387
- (13) آنتوني گيدنز " پيامدهاي مديریت " ترجمه ثلاثي محسن 1377
- (14) تعاريف جهاني و عام دانشنامه آزاد ويکي پديا

(15) سایت علمی آکادمی تفکر

(16) سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

(17) سایت علمی موسسه فرهنگی فهیم (جمع آوری آمار و ارقام)

(18) سایت علمی اندیشکده راهبردی تبیین (جمع آوری آمار و ارقام)

لاتین:

19) 5.106_107Donald Abel son American think tanks and their role in u.s foreiyn Policy
London mac millan Press 1996 PP

1. یکنی فقط از اخباری مطلع میشوند که در بین افرادی که ذهنیتی مانند آن ها دارند، به اشتراک گذاشته میشود.

[2] . (اصرار دارم این کلمه ی اتاق فکر را که فرنگی ها میگویند به کار نبرم - هیئتهای اندیشه ورز ، این از اتاق فکر خیلی گویا تر هم هست. ما هیئتهای اندیشه ورز لازم داریم - یکی در رأس یکی در لایه ها) "مقام معظم رهبری " 03/09/95

[3] . از قدیمی ترین و معتبر ترین دانشگاههای آمریکا و جهان محسوب میشود. در سال 1740 تاسیس و بطور همزمان رشتههای کارشناسی و تحصیلات تکمیلی ارائه نموده است. در سال 2010 در بین 5 دانشگاه برتر تحقیقاتی آمریکا قرار گرفت.

4. مرکز اندیشه ورزی یا تفکر نوعی سازمان ویژه برای تفکر و پژوهش در زمینه سیاست سازی و تصمیم سازی است که بر اصل جمع اندیشی یا ایده پردازی جمعی استوار است.

اتاقهای فکر (مرکز اندیشه ورزی یا تفکر) با هدف ایجاد پلی میان قدرت و دانش تأسیس می‌شوند. کارنونهای تفکر ساختارهای مناسبی برای بکارگیری فکر، ایده، علم و دانش برای خدمت به قدرت، دیپلماسی و در نتیجه امنیت هستند.

5. مفهوم جنبش نرم افزاری و تولید علم. مفهوم نهضت علمی و جنبش نرم افزاری که از مسایل راهبردی نظام اسلامی است

6. فرو رفتن

7. نویسنده، مجسمه‌ساز و نقاش آلمانی بود. او عضو برجسته گروه 47 و از نویسندگان بزرگ و معروف آلمان بود. گونتر گراس بازتاب صدای نسلی از آلمان‌ها بود که در زمان سلطه‌ی نازیسم بزرگ شده بود و خود را روایتگر تاریخ از نگاه پایین دستی‌ها میدانست. او در سال 1999 برنده جایزه نوبل شد.